

**ГЛОБАЛІЗАЦІЯ. ЛІНГВОКУЛЬТУРНІ ТА МІЖКУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ
ПЕРЕКЛАДУ**

Стасів О.І.

*студентка факультету іноземних мов,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна*

Глобалізація вплинула на перекладацьку діяльність так як і на інші сфери. Зі слів Ентоні Гідденса, глобалізація – «це інтенсифікація світових соціальних відносин, які поєднують віддалені місцевості таким чином, що події на місцях формуються під впливом тих подій, що відбуваються за багато миль від них, і навпаки». Через глобалізацію, переклад як галузь стає більш значимим у суспільстві, ніж був до цього. Суспільство усвідомлює справжню цінність перекладу лише зараз і розуміє, що це безпосередній зв'язок з аудиторією через мову. Тобто за допомогою спілкування, яке забезпечується перекладом, ми можемо висловлювати свої повідомлення та думки конкретним особам, що сприяє їхній довірі нам.

Мета даної публікації полягає у вивченні та узагальненні інформації щодо лінгвокультурних та міжкультурних аспектів перекладу як способу міжмовної комунікації.

Те, що культура та мова пов'язані між собою досліджували М. Снел-Хорнбі, Г. Вермеєр, К. Норд та ін. Зокрема, Едвард Холл та Г. Трейгер ввели термін міжкультурна комунікація – комунікація між представниками окремих культур, коли один учасник виявляє культурну різницю іншого.

Особливості перекладу в міжкультурній комунікації.

У сучасній галузі перекладу існує немала кількість теорій.

До прикладу, скопос-теорія(нім. Scopostheorie), заснована німецькими лінгвістами Гансом Вермеєром та Катаріною Райс. Теорія полягає в простяганні межі між практикою та теорією. Основна тема теорії – переклад ,як вид діяльності, що має свою мету(ціль). Згідно із задачею, що поставлена у цій теорії, перекладач сам вибирає спосіб перекладу: відштовхуватись від оригіналу або ж нехтувати ним. У теорії Райс та Вермеєра згадується поняття еквівалентності, що стало проблемою при комунікативному чи функціональному підходах перекладу. У їхній праці, еквівалентність слугує зв'язком між початковим текстом та перекладом, але відмінність між ними може бути неоднозначна [1].

К. Норд вважає скопос-теорію комунікативною, адже переклад згідно цієї теорії відбувається в межах комунікації, тобто специфіка цієї теорії полягає в наявності двох культур [2].

Функціональний підхід до перекладу, який базується на скопос-теорії, розроблений та описаний К. Нордом [3]. Основна ідея цього підходу –

звільнитись від оригіналу тексту. Проаналізувавши слова дослідниці, доречно буде сказати, що сфера перекладу потребує перекладачів, які усвідомлюють задалегідь мету тексту та враховують культурні аспекти. Також перекладач повинен вміти налагоджувати контакт з клієнтом, мати знання про дві мови та культури, їхні відмінності, що ускладнюють процес перекладу.

Застосування функціонального підходу при перекладі сприятиме тому, що перекладач досягне таких умінь, як:

- створювати текст з урахуванням культурних аспектів;
- використовувати лексику та термінологію, притаманну до мови, яку перекладає;

- подолати лінгвістичний бар'єр, що впливає на переклад;

Інтегрований підхід, який обгрунтований М.Снел-Хорнбі у праці «Перекладознавство. Інтегрований підхід» [4]. В одному з розділів, автор порівнює поняття «культура» з основою міжкультурної комунікації і доводить залежність культури та перекладу. У своїй праці, Снел-Хорнбі виділяє 3 етапи перекладу: розуміння тексту, створення перекладу, оформлення перекладу зі збереженням комунікативної та інформативної функції. У заключній частині своєї книги, дослідниця чітко обгрунтовує, що переклад як дисципліна має хороше майбутнє, тому що в перекладі потреба зростає кожного дня.

Ще одна теорія, що демонструє взаємодію мови та комунікації – інтерпретативна, започаткована Даніцією Селескович та Маріанною Ледерер. Теорія пояснюється декількома етапами процесу перекладу, які включають у себе потреби та очікування клієнта, слухача або читача, що підкреслює важливість спілкування з людьми. Згідно з цією теорією, процес перекладу складається з: розуміння сенсу, усвідомлення того, що хотів автор донести; розуміння змісту перекладачем; переформулювання тексту. Перекладач – людина, яка виконує дві ролі: отримувача вихідного тексту, тобто слухач і творця перекладу, тобто вже розмовника. Тому можна дійти до висновку, що переклад – не процес зі словами, а з сенсом і основна задача перекладача – якнайкраще передати сенс через свій переклад [5].

Ми можемо погодитись, що нехтування культурою може призвести до небажаних непорозумінь та відхилень у перекладі, адже він базується на двох мовах та культурах. Зі слів Ентоні Пім, перекладач – це не тільки «розшифровувач», це й виконавець багатьох додаткових завдань, таких як збір інформації, обговорення шляхів перекладу тексту, створення найкращого виду співробітництва із клієнтом. Ця робота являє собою набагато більше, ніж лише переклад [6].

Література:

1. Katharina Reiss, H. Vermeer. Towards a General Theory of Translation Action. 1984.
2. Nord Ch. Translating as a Purposeful Activity. 1994.
3. Nord Ch. Text analysis in translator meaning. 1988.

4. Коммисаров В.Н. Общая теория перевода. Интегрирующая концепция М. Снелл-Хорнби.

5. Селескович Д. Интерпретировать для того, чтобы переводить.

6. Рум А. On translators ethics.

КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ПЕРЕКЛАДУ АНТРОПОНІМІВ У ЦИКЛІ РОМАНІВ ДЖ. РОУЛІНГ «ГАРРІ ПОТТЕР»

Шпак О.П.

*студентка факультету філології і журналістики,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна*

Одним із важливих питань сучасного перекладознавства є проблема перекладу художньої літератури. Перш за все, при перекладі творів з однієї мови на іншу важливо враховувати культурологічний аспект. Часткові проблеми виникають при перекладі антропонімів, так як для деяких важко підібрати українські відповідники.

Метою даної статті є дослідження імен головних персонажів у циклі романів Дж. Роулінг «Гаррі Поттер» для того, щоб виявити специфіку символічного значення власних назв і його збереження при перекладі українською мовою.

Проблему перекладу власних імен циклу романів Дж. Роулінг з англійської мови на українську частково досліджували Д.І. Єрмолович, С. Флорін, Н.К. Гарбовський, В.І. Карабан, Т.Р. Кияк, І.В. Корунець.

Актуальність роботи зумовлена необхідністю розробки перекладацьких стратегій передачі власних назв у творах Дж. Роулінг.

Існує поширена думка про те, що імена на письмі слід переносити (з мови на мову) без жодних змін, внаслідок чого антропоніми транскрибують. Насправді лише найвний чи недосвідчений перекладач може вважати імена власні в тексті «острівками відпочинку» [2, с. 25].

Автор закладає у власні назви прихований символічний сенс, котрий визначає роль персонажа у творі, відображає його характер, зовнішність тощо. Неправильний переклад сприяє тому, що цей символічний сенс втрачається або трактується читачем неправильно. Якщо автору потрібно використати ім'я для опису соціального середовища, або посміятися над певними особистими характеристиками другорядного персонажа, то таке ім'я, як правило, перекладається. Коли мова йде про ім'я головного персонажа, то варто подумати – слід перекладати його чи транскрибувати?

У «Гаррі Поттері» антропоніми утворюють особливий лінгвістичний міфологічний пласт, який може бути переданий читачеві тільки за умови правильного перекладу. Створюючи магічний світ, авторка намагалася якомога